

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ผลการใช้โปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือ ของสมาชิกในครอบครัวแก่ผู้ป่วยติดสุรา เพื่อการป้องกันการติดยา (The Effects of a Mental Health Education Program on the Helping Behaviors of Family Members of Alcohol-Dependent Patients for Relapse Prevention)
ชื่อผู้เขียน	นางญาดา จินประชา (Mrs. Yada Chinpracha)
ระดับปริญญา	พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร. มรรยาท รุจิวิชญ์ ดร.นายแพทย์ พัทธ์พัฑล บุญยมาลิก
ปีการศึกษา	2550

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือของสมาชิกในครอบครัวแก่ผู้ป่วยติดสุราเพื่อป้องกันการติดยา ความเชื่อด้านสุขภาพในการป้องกันการติดยา และความพึงพอใจต่อโปรแกรมสุขภาพจิตศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง เป็นสมาชิกในครอบครัวของผู้ป่วยติดสุราภายหลังการรักษาแบบผู้ป่วยในระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยการสุ่มเข้ากลุ่มทดลองจำนวน 30 คนและกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน กลุ่มทดลองเป็นกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาใช้ระยะเวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและกระบวนการสุขภาพ ซึ่งประกอบด้วย การให้ความรู้เรื่องเกี่ยวกับสุรา การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการติดยา การรับรู้ความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการดื่มสุรา การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการปฏิบัติเพื่อป้องกันการติดยา แรงจูงใจในการปฏิบัติเพื่อป้องกันการติดยา โดยใช้กระบวนการ กลุ่มที่เน้นการมีส่วนร่วม การอภิปรายกลุ่ม การฝึกปฏิบัติ ส่วนกลุ่มควบคุม เป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาแต่ได้รับคู่มือการช่วยเหลือผู้ป่วยติดสุราหลังสิ้นสุดการ

ทดลอง และทั้งสองกลุ่มตัวอย่างได้รับการให้คำปรึกษารายบุคคลของสถาบันวิทยุรักษ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมการช่วยเหลือของสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยติดสุรา เพื่อป้องกันการติดซ้ำ แบบประเมินความเชื่อด้านสุขภาพในการป้องกันการติดซ้ำ และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อโปรแกรมสุขภาพจิตศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบทางสถิติด้วย Chi-square test และ Independence t - test

ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังจากโปรแกรมสุขภาพจิตศึกษา กลุ่มทดลองเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการช่วยเหลือของสมาชิกในครอบครัวแก่ผู้ป่วยติดสุราสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มทดลองมีความเชื่อด้านสุขภาพในการป้องกันการติดซ้ำของสมาชิกในครอบครัวสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสมาชิกในครอบครัวของผู้ป่วยติดสุรา มีความพึงพอใจต่อโปรแกรมสุขภาพจิตศึกษา เนื่องจากเห็นว่าเป็นโปรแกรมที่มีความเหมาะสมและให้ประโยชน์ต่อสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยติดสุราเป็นอย่างมาก

การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่ารูปแบบโปรแกรมสุขภาพจิตศึกษา ที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและกระบวนการสุขภาพ เป็นกลวิธีหนึ่งที่จะช่วยในการส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการช่วยเหลือของสมาชิกในครอบครัวแก่ผู้ป่วยติดสุรา เพื่อการป้องกันการติดสุราซ้ำได้มากขึ้น สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบโปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือเพื่อการป้องกันการติดซ้ำ ด้วยรูปแบบของโปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาแก่สมาชิกในครอบครัวของผู้ป่วยติดสุรา และสมาชิกในครอบครัวของผู้ป่วยยาเสพติดกลุ่มอื่นๆ ต่อไป

Thesis Title	The Effects of a Mental Health Education Program on the Helping Behaviors of Family Members of Alcohol-Dependent Patients for Relapse Prevention
Author	Mrs. Yada Chinpracha
Degree	Master of Nursing Science (Mental Health and Psychiatric Nursing)
Faculty	Faculty of Nursing
Thesis Advisor	Associate Professor.Dr.Manyat Ruchiwit Dr. Pitakpol Boonyamalik
Year Submitted	2007

ABSTRACT

This research study was of a quasi - experimental design. The objective of this research was to study the effects of a Mental Health Education Program on helping alcohol-dependent patients' family members concerning relapse prevention, to study the belief that health facilitates relapse prevention and to study satisfaction with the Mental Health Education Program.

The sample group consisted of family members of 60 alcohol-dependent inpatients that had been discharged for no longer than 6 months. The sample group was divided into 2 groups by Simple Random sampling: 30 in the experimental group and 30 in the control group. The experimental group participated in the Mental Health Education Program continuously for 6 weeks. The control group did not participate in the program but received handbooks after the program. Further, both groups received individual advice from the Thanyarak Institution.

This program applied the theory of the health belief model for relapse prevention together with the health education process, which was comprised of knowledge concerning alcohol, the risk of relapse, the violent effects from alcoholism, acknowledgement of the benefits of and obstacles to relapse prevention behavior and motivation for relapse prevention behavior by concentrating on participation in the

learning process and in group discussion and practice. Data collection was achieved by pre-test and post-test questionnaire assessment for both the experimental and control groups. Percentage, means, standard deviation and t-test for the independent sample and a Chi-square test, were used for data analysis.

From the results of the study, it was found that after going through the Mental Health Education Program, the family members that were in the experimental group increased their assistance with relapse prevention more than those in the control group at a significance level of .05. The family members that were in the experimental group exhibited stronger belief that health facilitates relapse prevention than the individuals in the control group at a significance level of .05. Further, from the interviews regarding satisfaction with the Mental Health Education Program, it was found that the family members were satisfied with the program because they thought that the program was appropriate and beneficial for the family members.

The results of this study indicate that a mental health education program that implements health theory and the health education process is a strategy that promotes changes in the practices used by family members concerning relapse prevention among alcohol-dependent patients. Further, the program can be used as the model for mental health education programs in assisting family members of individuals with substance addition.